

ODOLNÉ OKURKY

Jak na to?

Do roku 1984 bylo pěstování okurek docela jednoduchou věcí. Pak se ale objevila plíseň okurková, a v roce 1985 to vypadalo tak, že okurky už vůbec nebudou. Naštěstí naši lidé, hlavně zahrádkáři a výzkumníci, jsou velice šikovní a zvědaví. Zkoušeli to a ono, koukali po sousedech, srovnávali a debatovali. Já jsem se zahrádkáři i s výzkumníky dlouhá léta v nejužším styku, a tak jsem za pár let mohl z mnoha set dopisů a rozhovorů dát dohromady to dnes už známé DESATERO SPRÁVNÉHO PĚSTOVÁNÍ OKUREK. Jsou to většinou čistě pěstitelská opatření, která v 90 případech ze 100 (protože příroda 100% spolehlivost nezná) umožní dobrou sklizeň okurek i při výskytu plísně, a to téměř bez chemických postřiků. Přitom díky odborníkům v ochraně rostlin máme už i velice účinné postřiky proti plísni.

Ale to, že vzdor plísni se u nás okurky ještě stále pěstují i sklízějí, není jen zásluha pěstitelů a ochranářů. Stejnou, ba ještě větší zásluhu na tom mají i šlechtitelé – u nás i v cizině. Vždyť „první příkázání okurkového desatera“ zdůrazňuje pěstování odolnějších odrůd, kterým se mezi zahrádkáři už běžně říká „protiplísňové“. Tyto odrůdy vydrží samy o sobě o 1 až 3 týdny déle zdravé, než starší, méně odolné či neodolné odrůdy.

Řada zahrádkářů se mě ptá, jak se vlastně takové odolnější odrůdy dělají, čili šlechtí. Vždycky se omluvím – na tohle se opravdu nedá odpovědět v dopise nebo v krátkém rozhovoru. Ale jeden základní způsob (je jich řada dalších) teď přece jen uvedu. Netýká se jen okurek, ale prakticky všech pěstovaných rostlin. Kolegové šlechtitelé mi prominou, že věc velice zkrátím a zjednoduším.

Běžné evropské hybridní odrůdy okurek jsou vesměs velice kvalitní a úrodné, jsou odolné k řadě chorob – ale nejsou odolné proti plísni. To je téměř jediná vlastnost, která jim chybí, většinu ostatních požadovaných mají.

A na druhé straně, v různých oblastech světa (například v Asii) rostou „primitivní“, „divoké“ odrůdy či druhy okurek, které jsou málo úrodné, velice pozdní, mají nehezké plody, prostě nemají téměř žádnou požadovanou vlastnost – kromě jediné: jsou velice odolné k plísni (bohužel nikdy ne úplně).

Ve šlechtitelské škole jsou tyto rozdíly velmi pěkně vidět – jeden řádek je již zcela zničený plísni, a hned sousední je ještě dokonale zelený, bujně roste, ale téměř nemá plody, nebo jich má jen několik velice nehezkých.

Většinu zahrádkářů teď už napadlo řešení: Zkřížíme tyto dvě odrůdy, a v dalších letech z toho vybereme kvalitní a výnosnou odrůdu s vysokou odolností proti plísni. Tak se to také opravdu dělá, a kdyby platily jen zákony genetiky, a kdyby šlechtitel mohl oset celou zeměkouli těmihle okurkami, určitě by mezi nimi tu požadovanou odrůdu našel.

Ale místo celé zeměkoule má bohužel k dispozici jen pár hektarů (a toho je až nad hlavu!), takže zde vstupuje do hry pravděpodobnost a náhoda. Výsledek tedy není ovlivněn jen vědomostmi, zkušenostmi a pracovitostí šlechtitele, ale také (nejméně stejnou měrou) štěstím a náhodou, které ho při práci provázejí. A zákon schválnosti je nad všechny zákony genetiky! Ty nejčennější nakřížené plody určitě někdo sebere na krmení pro své kačeny...

Ale přesto, kousek po kousku, rok za rokem se práce daří a odolnost nových odrůd se stále zlepšuje – u nás i v cizině. Nakládačky REGINA F1 a salátovky LINDA F1 MIX patří v současné době k vyzkoušené evropské špičce.

Ovšem šlechtitel pracuje „ruku v ruce s přírodou“ a příroda se mu nijak slepě nepodřizuje ani mu neustupuje. A choroby a škůdci, které člověk potlačuje, jsou stejnou součástí přírody, jako kulturní rostliny, které pěstujeme. Poradíme-li si postupem doby s plísni okurkovou, velmi pravděpodobně se najde jiná choroba nebo jiný „nedostatek“ (z našeho lidského hlediska).

Nikdy nebude vyšlechtěna „dokonalá odrůda“ – a není ani o co stát. Vždyť dokonalost je konečná, a konec znamená smrt. Budme tedy vděční přírodě za překážky, které nám staví do cesty: musíme je překonávat, a to je pro člověka na tomto světě to nejlepší povzbuzení.